

Moniulotteiset aikasarjat kl 2013, HT 3, viikko 6

1. Osoita oikeaksi monisteen s. 14 mainittu tulos

$$a' \text{MSE}(\tilde{Y})a \geq a' \text{MSE}(E(Y|X))a$$

kaikilla dimensioltaan sopivilla vektoreilla a .

Vihje: Voit siirtyä tarkastelemaan lineaarikombinaatioita $a'Y$ ja $a'\tilde{Y}$ ja olennaisesti palauttaa tilanteen yksiulotteiseksi.

2. Tarkastellaan stationaarista VAR(p)-prosessia $y_t = A_1 y_{t-1} + \dots + A_p y_{t-p} + \varepsilon_t$, $\varepsilon_t \sim \text{iid}(0, \Omega)$, jossa Ω on positiivisesti definiitti.

(i) Johda lauseke lineaarikombinaation $a'y_t$ optimaaliselle ennusteelle $E_{t-1}(a'y_t) = E(a'y_t | y_{t-1-j}, j \geq 0)$ ja ennustevirheen varianssille (tässä a on nollasta poikkeava $n \times 1$ vakiovektori). Totea, että ennustevirheen varianssi on positiivinen.

(ii) Merkitään $\mathbf{y}_t = [y_t' \dots y_{t-p+1}']'$. Käyttäen edellistä kohtaa osoita, että sv:n $\mathbf{y}_t$ kovarianssimatriisi $\text{Cov}(\mathbf{y}_t) = \mathbf{\Gamma}_0$ (ks. monisteen s. 12) on epäsingulaarinen eli kääntyvä (tätä tulosta käytettiin HT:n 2.4 ratkaisussa).

Vihje: Tee kohdassa (ii) vastaoletus, että $\mathbf{\Gamma}_0$ on singulaarinen ja päätele, että tällöin on olemassa nollasta poikkeava vakiovektori $\mathbf{a} = [a_1' \dots a_p']'$ (a_i $n \times 1$) siten, että $\mathbf{a}'\mathbf{y}_t = 0$ (todennäköisyydellä yksi). Oleta ensin, että $a_1 \neq 0$ ja päätele edelleen, että lineaarikombinaation $a_1'y_t$ optimaalisen ennusteen ennustevirheen varianssi on nolla, mikä on ristiriidassa edellisen kohdan tuloksen kanssa. Jos $a_1 = 0$, voidaan tapauksessa $a_2 \neq 0$ menetellä kuten edellä tapauksessa $a_1 \neq 0$ ja näin voidaan jatkaa induktiivisesti tapaukseen $a_1 = \dots = a_{p-1} = 0$ ja $a_p \neq 0$, jossa ristiriidan voi johtaa prosessin määrittely-yhtälön tai lineaarisen esityksen avulla. Tulos voidaan perustella myös muulla kuin edellä kuvatulla tavalla.

3. Perustele yksityiskohtaisesti monisteen s. 15 esitetty ennustevirheen keskineliövirhematriisiin lauseke $\sum_{j=0}^{h-1} \Psi_j \Omega \Psi_j'$ ja, kun $\varepsilon_t \sim \text{nid}(0, \Omega)$, samalla sivulla mainittu ennustevirheen normaalisuustulos.

Vihje: Vetoa jälkimmäisessä osassa sopivaan multinormaalijakauman ominaisuuteen.

4. Perustele monisteen liitteen s. 5 esitetty tulos, jonka mukaan polynomi $p(z) = \sum_{k=0}^m a_k z^k$ voidaan kirjoittaa

$$p(z) = p(1) + (1-z)q(z),$$

jossa

$$q(z) = \sum_{k=0}^{m-1} b_k z^k, \quad b_k = - \sum_{j=k+1}^m a_j.$$

Huom.: Tulos yleistyy potenssisarjoille (eli tapaukseen $m = \infty$), kunhan tuloksessa esiintyvät potenssisarjat ovat hyvin määriteltyjä, minkä takaa monisteen liitteessä

A.4 mainittu ehto $\sum_{k=1}^{\infty} k |a_k| < \infty$. Yleistykset edelleen matriisitapaukseen ovat suoraviivaisia ja niistä saadaan monisteen s. 19 käytetty tulos $\Psi(\mathbf{B}) = \Psi(1) + \Delta G(\mathbf{B})$.

Vihje: Yksi tapa ratkaista tehtävä perustuu siihen, että kaksi polynomia ovat samat, jos niiden kertoimet ovat samat.